

הרב קוק והציבור הכללי במדינת ישראל

כתיבה | יאיר טסלר, מזכ"ל עדה הצופים

← קראו את הקטעים הבאים:

פרופ' ידיה שטרן – 'מה הרב קוק היה אומר לראשי ימינה'?

הרב פרץ ובצלאל סמוטריץ יבקשו להציג לו את הישגיהם מנקודת ראות חרד"לית, אך הרב יתקשה להסכים: העובדות הן, יאמר, שבכל פעם שאתם פורסים משנתכם – מ"מדינת הלכה" ועד לטיפול המרה, מהיחס ליולדת הערבייה ועד ליחס למבקשי הגיור – אתם מורידים מסך נוסף המפריד בין תורת ישראל לבין עם ישראל. עיניו הטובות תתמלאנה צער כשיתברר לו שכאן ועכשיו, עקב בגידת המנהיגות הציונית־דתית במחויבותה לעסוק באחריות באפשרות של שילוב הדת במדינה, הולך ומתבסס רוב ישראלי המעוניין בהפרדת דת ממדינה. היש תבוסה גדולה מזו לחזונו?

יתמה הרב: אם לגבי הלאום קיבלתם את הפרשנות החילונית ולגבי הדת קיבלתם את הפרשנות החרדית, לשם מה אתם קיימים? המנהיגים יענו כי הם בראש ובראשונה "ימניים", אך הרב יבטל זאת, בנפנוף יד: הרי רוב העם בימין, ומה ייחודכם? המנהיגים ינסו שוב: אנחנו מקדמים "משילות", סיסמת פלא, מכוחה נשתחרר מעולו של שלטון החוק. הם גם יצהירו כי הם מקדמים את "עקרונות השוק החופשי". הרב קוק יחריש בפליאה ובכאב. בליבו יהרהר: מה לנו ולמשנה ניאוש־מרנית המיובאת על ידי ארגונים זרים? אנחנו "ממלכתיים", יטענו המנהיגים, אך הרב יתקשה להאמין: האם מי שתוקף את מוסדות המדינה – משטרה, פרקליטות ובית משפט – הוא ממלכתי?

אכן, האמת היא שהתנועה הפוליטית של הציונות הדתית איבדה זה מכבר את דרכה. היא מדדה בעקבות רעיונות שמרניים כלליים, שאינם ייחודיים לה, הן בשדה הלאום והן בשדה הדת, תוך שהיא זונחת את המסר המורכב, מבית היוצר של הרב קוק, שהוא סיבת קיומה. רוב בנותיה ובניה של הציונות הדתית אינם נענים לחיקוי. אם אין ל"ימינה" חזון ייחודי – הם מצביעים לאחרים. זהו ההסבר לעובדה שעל אף שהציונות הדתית היא מהקבוצות המשפיעות ביותר בישראל – תוך דור שודרגה מתפקיד משגיח הכשרות לטוענת לתפקיד נהג הקטר – המפלגה המתיימרת לייצג אותה היא הקטנה ביותר.

[למאמר המלא](#)

ציטוטים מדברי הרב יהודה ליאון אשכנזי 'מניטו' מתוך מאמרו 'מספד למשיח' [מתוך הספר 'תפסתם את זה' מאת ספי גלדצהלר]:

* "כאשר צד אחד טוען שישראל הוא 'דת ובית כנסת' והשני טוען שישראל הוא 'אומה ומדינה' לא תיתכן הבנה הדדית. כאשר נגיע לתקופה בה תתאפשר הופעה של מפלגה אחת, שיהיו בה גם דתיים כדתיים וגם חילונים כחילונים זאת תהיה התחלת התקווה של האיחוד בין יוסף ליהודה".

* "אי אפשר לדרוש מראש ממשלה שיהיה רב כשם שאי אפשר לדרוש מרב שיהיה ראש ממשלה".

* "אין בידנו שולחן ערוך של מדינה, מה שיש בידנו הוא שולחן ערוך של שבט לוי מכוון שבכל תקופת הגלות אלו שנשארו יהודים היו רק בפרופיל של שבט לוי".

הרב אלי סדן מתוך החוברת 'רב המחבר על המפריד':

שאלה: האם אינך מצמצם את הציונות הדתית לתוך מגזר סגור, האם לא עדיף להשתלב בכל תחומי החיים והחברה ובכל המפלגות ושם להפיץ רעיון זה?

תשובה: באופן פרטי, בוודאי שעלינו להשתלב בכל תחומי החיים במדינה ושם לתרום את תרומתנו האישית, וברוך ה' זה אכן מתחולל, והציבור הדתי לאומי לוקח היום חלק בצבא, במערכות הביטחון, בהתיישבות ובכל תחומי החיים האזרחיים. ואם תרצו – אכן, כל אדם שמאמן וחי לפי הערכים שהזכרתי לעיל, בנוכחותו האישית מקרין את אמונת ישראל, וזוהי מה שאני מכנה 'שיטת אלקנה' [ואין כאן המקום להאריך בהסברתה, ניתן למצוא בכתובים]. איננו מסתגרים ואיננו מתבדלים חס וחלילה – אבל הלכידות החברתית של נושאי דגל הציונות הדתית היא הכרח כדי להשפיע קמעא קמעא גם על אופייה של המדינה בעת הזאת, וגם כדי שיהיה ברור שזוהי אינה יראת שמים דתית פרטית – כי אם **תפיסה מדינית חברתית שונה מכל מה שקיים היום בפוליטיקה הישראלית שבאה להגדיר מהות וזהות למדינה כולה. אין כאן סקטור ואינטרסים פרטים, יש כאן שליחות ציבורית** לשאת ברמה את הדגל הזהות האמתית ממקורה של תורה של מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו – על זה אי אפשר לוותר.

שאלה: גם אם אתה צודק שבאופן עקרוני המשותף חשוב יותר מן המפריד, סוף-סוף כיוון שבנושאים אקטואליים יש מחלוקת בפרטים, אין דבר טבעי יותר מכך שהציבור יתפצל למפלגות שונות, כיוון שכל אחד מחפש מפלגה שתקדם את הכיוון שהוא מאמין בו!

תשובה: הטענה הייתה נכונה אילו היה מדובר במפלגות שונות שמאמינות והתורה והמדינה חד הן, אלא שזו בוחרת דרך מעשית אחת ורעותה דרך אחרת. וגם אז אפשר לשאול אם חכם לפצל כוח ציבורי קטן יחסית ביסודו לגרגירים קטנים עוד יותר ובכך לגרום נזק למגמה הכללית. אבל איני מבין איך אפשר להצטרף למפלגה חילונית או חרדית מתוך מחשבה שהן תדאגנה טוב יותר לחיבור התורה והמדינה..
אתמה?!

שאלות לדיון:

- א. במידה ולדעתך קיים הבדל, מהו ההבדל המהותי בין הגישות?
- ב. מה כל אחת מהגישות מנסה להשיג?
- ג. איזו ביקורת ניתן להעלות על כל אחת מהגישות?
- ד. האם ניתן למצוא להן ביטוי במפה הפוליטית בישראל? היכן?
- ה. לאיזו מבין הגישות את/ה מתחבר, ומדוע?

הרב קוק והציבור הכללי במדינת ישראל

בשנת תרע"א [1911] התפתח סכסוך בין הועד הכללי של העיר יפו לבין ה'ועד הדתי' של העיר. כדי ליישב את הסכסוך פנו אל הרב קוק, שהיה רב העיר, וכך השיב לפנייתם:
"אנוכי לא פעם גיליתי את דעתי שהנני קרוב במידה אחת לשני הוועדים יחד. כל כוח העושה איזה בניין וסדור בענייניו בארץ ישראל חביב עליי. במעמקי רוחי, ומתוך כך לא שלחתי אנוכי מצדי אנשים ביחוד ל'ועד הדתי' שהנני מכירו רק לצורך כללי – אחד מצורכי העיר... בשום אופן לא אאמין שירצה ה'ועד הדתי' למלוך מעצמו על ענייני העיר, וקל וחומר שאי אפשר שיפגוש מצד הרבנות שום הסכמה על זה. אם יעלה דבר מוזר כזה על דעתו".

שאלות לדיון:

- א. כיצד את/ה מבין את תשובתו של הרב קוק?
- ב. האם התשובה הפתיעה אותך? מדוע?
- ג. היכן מחלוקת מסוג זה מקבלת ביטוי בימינו?
- ד. האם מנהיגי הציבור כיום פועלים בהתאם לפסיקתו של הרב בפוליטיקה הישראלית?

לסיכום, לאור מה שלמדת, אילו היית בעמדת הובלה ציבורית, כיצד היית נוהג בניסיון לפתור סוגיות מסוג

זה?

* ניתן לנסח מכתב לחבר כנסת שתבחר ולהביע בו את עמדתך.